

Az ujszegedi szeparatisták.

(A Szeged tudósítójától.) Erzsébet királyaszony ligete csendesén alszik a Tisza tulsó partján. A novemberi nedves szelek lassankint lerázzák a terebélyes platánok utolsó, megrozsdásodott levelét is. A keskeny kerti utak, amelyek fölé nem régen még olyan diszkrét borultak az orgonabokrok, ma már járhatatlan sárrá higultak és az állandóan permetező hideg esőcseppek elmosták már az arrajárt őszi szerelmesek utolsó lábnyomát is. Ujszeged alszik, a Tisza innenső partjáról legalább úgy látjuk, mintha mély, tavaszról álmódó álomba merült volna. Ha véletlenül átröppen pillantásunk a borzongó víz fölött, mi is beleborzongunk az elnémult liget fázós szunyadásába.

A nagy némaság, a fázós csend azonban, amely szélesen terpeszkedik a megvénült liget fölött — *csalfa látszat csak. Alatta nagy élet izzik*, de hangja ott reked a füstös kocsmák ivószobáinak még füstösebb falai között és ezért nem igen hallanak ideát meg belőle semmit, vagy csak nagyon keveset.

Ujszeged él. Élete, hogy, hogy nem, teljesen elszakadt az anyaváros életétől és ilyenkor, a téli hónapok álmos nyugalmaiban, amikor elmaradnak az idegenek is, ez a tiltott élet kibontakozik rezerváltágából és néha veszedelmesen, szinte lázasan lüktet.

Hogy mikor kezdődött ez a különlet, azt ma már pontosan kissé bajos lenne megállapítani, de hogy mikor fejlődött ki olyanná, mint amilyen ma is, annak megállapítása egészen könnyű feladat. *Ujszeged tulajdonképpen a szerb megszállás alatt kóstolt bele a Szegedtől szeparált életbe.* Az idegen megszállók, a hid lezárása után, ünnepélyesen proklamálták az önálló Ujszeged községet. A község népe bírót, jegyzőt kapott, akik kénytelen-kelletlen, de a megszálló hatalom szája íze szerint, intézték a csecsemőközség közigazgatását. Arra azonban nem jutott már elég idő, hogy a csecsemő felserdüljön és bebizonyítsa, hogy valóban képes az ajándékba kapott önállóságra, mert a megszállók felsőbb hatalmak parancsa következtében, nem szívesen bár, de kivonultak és így Ujszeged is, elvesztve önállóságát, visszahullott az anyaváros kebelére.

Régi igazság, hogy ha valaki egyszer helesztott az önállóságba, mindig kívánni fogja azt, mint a morfinista a morfiomot. Ujszeged nem felejt el egyhamar, hogy önálló község volt valaha és a szerb megszállás óta számos esetben elárulta, hogy nem veszték ki emlékezetéből a „nagy idők” emlékei. Néha-néha megmozdulnak az *ujszegedi szeparatisták*, akik — akár csak bajor elvtársaik — *szintiszta fajvédő alapokon szervezkednek.* A históriára hagyjuk azonban annak a kérdésnek a tisztázását, vajjon Hitlerék mintázták-e le mozgalmukat az ujszegedi szeparatisták mozgalmáról, vagy pedig az ujszegediek utánozzák a bajor példát.

Akárhogy is történt, úgyeszen dolgoznak az ujszegediek is, *akiknek szintén van Hitlerjük, Lossovjuk és Ludendorffjuk.* Akkor tüzték ki először zászlójukat nyilvánosan és akkor mondták ki először az anyavárostól való szeparálódás jelszavát, amikor befejeződött a város marostói bérföldjeinek árverése. „*Ujszeged legyen az ujszegedieké* — mondták mérges lelkességgel —, ha az anyaváros nem szállítja le az árverésen kialakult földbérleteket, deputációval megyünk a kormányhoz, teljhatalmu kormánybiztos kirendelését kérjük és egyszerűen külön válunk Szegedtől.”

De ha az ujszegedieknek van Hitlerjük, Lossovjuk és Ludendorffjuk, akik egyébként békés kertészek, bormérők, lóhúsmerők és betűszedők a polgári életben, Szeged városának is megvan a maga Stresemannja, a polgármester személyében, aki addig mesterkedett, amíg látszólagos közmegegyezésre, néhány jogos kívánság teljesítése árán, leszerelte a szeparatisták mozgalmát. A vezérek visszavonultak, a csatát azonban nem adták fel, csupán ott folytatják, ahol a marostói kirohanás előtt abbahagyták. Ez a csata már Ujszeged belügye, jobban mondva belháboruja és az *ujszegedi népkör* keretei között folyik. Elkeseredettségben és elszántságban — ami a fő — nincsen hiány.

Az ujszegedi népkör régi elnöke Lantos Béla igazgató-tanító, akin nem fogott a kurzus és megmaradt rendíthetetlenül szabadelvűnek, hogy az „átkos liberális” jelző használatát mellőzzük. A fajvédő szeparatisták első és legfőbb célja Lantos Béla kibuktatása. Február negyedikén — nevezetesen dátum Ujszeged történetében, az önálló községgé alakulás évfordulója — volt az utolsó tisztújító közgyűlés. Előtte három héttel megkezdődött a korteskedés — borral, pálinkával, szép szóval. Ilyenkor, februárban az ujszegedi kertészeknek sok ráérős idejük van. Az unalmas nyugalom elkergeti áldozatait a fülledt kocsmák ivószobájába és így nagy tere kínálkozik minden agitációnak. A fajvédő szeparatisták már-már azt hitték, hogy biztos a győzelem. Nagy volt azonban a csalódásuk a közgyűlésen, meri a meggyurtnak vélt tagtársak a válaszlás alkalmával teljesen megfedkeztek borgőzben tett ígéretükről és Lantos Bélát választották meg ismét elnökké botrányosan nagy szótöbbséggel.

Hasonlóképpen jártak a szeparatista vezérek második céljukkal is, amely négy szóban foglalható össze: *zavarjuk el a zsidókat.* Ez az általánosító jelmondat tulajdonképpen az ujszegedi tiszt orvos ellen irányul, aki bizonyos közegészségügyi kihágások miatt néhány kellemtelenséget okozott az intranzingens lóhúsfeldolgozóknak, a fajvédő tejárusoknak és a szeparatista bormérőknek, akik közül a szeparatisták vezérkara kerül ki. A harc egyébként nem régen hivatalos utra terelődött, amennyiben a neheztelők viszonzvátat emeltek a főispánnál az orvos ellen. A kérdést majd a fegyelmet megelőző vizsgálat dönti el.

A februári választáson kisebbségben maradt fajvédők — ha már Ujszeged szeparálásáról egyelőre le kellett mondaniok, — részleges szeparációt valósítottak meg. Nagy büszkén kivonultak a népkörből és megalakították a polgári kört — a „polgár” szóval is dokumentálták, hogy fölötté állnak az elvakított „nép”-nek. — Jóváhagyott alapszabályuk nincs ugyan, de azért szerényen működnek tovább. Működésüket kiterjesztették az *Ujszegedi Torna Club*-ra is, ahol új választást rendeztek, kidobatták a zsidókat, köztük Szász Ernőt, aki az egyesület fennállása óta állandóan ruhával látta el a sportolókat; megalakították a Turán-asztaltársaságot és új akciót szerveztek az orvos ellen.

A szerbek kivonulásának évfordulóját minden évben megünnepli Ujszeged. Az idén is megünnepelte, de az ünnepély rendezését a szeparatisták sajátították ki. Egyik szónokuk azonban eltévedt egy veszedelmesen fajvédő körmondat utvesztőjében és ezzel megpecsételte a rendezés fiaskóját. A komoly munka tulajdonképpen csak ezután kezdődött. Hatalmas ivások között ismét megszilárdult az elhatározás, hogy Lantos Bélától, — habár nem tartoztak már az elnökleite alatt működő népkör kebelébe — és a doktortól minden áron meg kell szabadítani Ujszegedet. Ennek pedig más módja nincs, mint az, ha *Ujszeged végérvényesen elválik a hűtlen anyavárostól, mint jogos*

osztályrészét megszerzi az anyaváros ingó és ingatlan vagyonának öt százalékát és önmaga ragadja kezébe sorsának intézését. Elhatározták a vezérek, hogy ha sikerül a szeparáció és Ujszeged ismét önálló község lesz, minden ujszegedi polgárnak megengedik a *szabad és korlátlan dohánytermesztést és a pálinkafőző kisüstök beállítását.*

Az eszme számos hivat toborzott a szeparatisták táborába, de egyszerre tábor nélkül maradtak a vezérek, amikor kiderült, hogy az akció megtörik a felsőbb hatatok bűnös közömbösségén. Pedig olyan szép, olyan paradicsomi lett volna. Már a hatalmat is felosztották a vezérek egymás között. *Megvolt a kismélt polgármester, a kulturszendtor. A gazdasági tanácsnoki állásra vagy tíz aspiráns is akadt...*

Néhány hétig ismét csend borította el azután az ujszegedi kerteket. De most, hogy közeledett a népkör tisztújító közgyűlése, november huszonötödikére, vasárnapra hívták össze a tagokat — Lantos Béla ugyanis a kitaró hajsza miatt lemondott elnöki tisztéről —, ismét föllángolt az élet Ujszegeden. Megkezdődött az alkoholos korteskedés, az ivások hatalmas arányokat öltenek, de minden jel arra mutat, hogy a szeparatisták ismét kudarccal vonulnak majd vissza. Lantos Bélát ugyanis a népkör tulnyomó többsége nem engedi ki az elnöki székből. „Ha huszonötösör lemond, huszonhatodsor is megválasztjuk” — mondják uton-utfélen és, ami a legszomorubb a fajvédő és intranzingens szeparatisták számára, *Ujszeged lakói között nem akadt eddig senki, aki elfogadta volna Lantos Bélával szemben a jelöltséget.*

Erzsébet királyaszony téibe hervadt ligetében ilyen zajgó életet takar az álnok némaság...

A hollandi levéltár,

főképen a gazdasági és irodalmi levéltár, sok magyar vonatkozású adatot tartalmaz II. Rákóczi Ferenc korára vonatkozólag, amikor Hollandia követi közvetítették az alkudozásokat a bécsi udvar és Rákóczi között. Dr. Antal Balázs, aki a hollandi kormány megbízásából a bécsi holland követi jelentések kiadását készíti elő, az 1670—1720. évekből a gazdasági levéltárban lévő anyagon kívül Ivan Bechteren gróf családi levéltárában megtalálta az egész levelezést, melyet a Bechteren gróf a felkelő magyarokkal folytatott. A terjedelmes és értékes anyag hű képét adja a tárgyalásoknak, kezdve a megindulástól, egészen a meghiusulásig és felöleli a későbbi korszak sikertelen kísérleteit.

— Purgly főispán egyházfelügyelői beiktatása. Makón szombaton délelőtt nagy ünnepségek között az egyházak, katonai és polgári hatóságok fejeinek, valamint az összes társadalmi egyesületek részvételével iktatták be evangélikus egyházi főfelügyelői állásába az egyhangulag megválasztott Purgly Emil csanádi főispánt. Az egyházi ünnepélyre Makóra érkezett dr. Raffay Sándor evangélikus püspök, akit a város polgármestere a városi tanács élén fogadott.

Akar Ön takarékoskodni

anélkül, hogy jó kávéjáról lemondjon? Ezt eléri, ha az **ENRILO**-t használja. Az **ENRILO** egymagában jól felforralva, minden pótlék nélkül helyettesíti a ma oly költséges babkávét. Izben legjobban megközelíti a babkávét és emellett zamatosabb, szebb színű és összeállításánál fogva nagyon tápláló, mert az összes tápanyagokat tartalmazza. Nagyon kiadós és azért a fogyasztásban rendkívül olcsó, **ENRILO** a legfinomabb babkávépótlék is. Egy kísérlet meg fogja Önt győzni. Ezen különlegesség kiváló minőségéért annak egyedüli gyártói: **FRANCK HENRIK FIAI** szavatolnak.

ENRILO

137

Ne vegyen írógépet

addig, míg nem
kért ajánlatot

Wirth és Üveges

cégtől Szt. György-tér 5.
Telefon 3-45.